

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 26.11.2008
KOM(2008) 800 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA ÜLEMKOGULE

Euroopa majanduse taastamise kava

Käes on aeg tegutseda

Euroopa valitsuste ja institutsioonide tõeline proovikivi on olukord, kui seistakse silmitsi kõige suuremate raskustega. Sellistel aegadel peavad nad üles näitama kujutlusvõimet, otsusekindlust ja paindlikkust. Nad peavad näitama, et tunnetavad Euroopa Liidu perekondade ja kogukondade vajadusi, et nad seisavad oma ülesannete kõrgusel, püüdes leida õiget lahendust majanduskasvu ja tööhõive valdkonna tulevikuväljavaadete järsule halvenemisele Euroopas.

Euroopat hinnatakse eelkõige tulemuste põhjal. Alates komisjoni ametisse asumisest on ta tähelepanu koondanud Euroopa Liidu suutlikkusele luua kodanike jaoks käegakatsutavaid tulemusi. Komisjon on võtnud sihipäraseid meetmeid valdkondades, millel on mõju eurooplastele igas ELi nurgas. Komisjon on võtmeosalistega igal tasandil tehtava koostöö puhul eelistanud partnerlust. Ta on väljendanud selget seisukohta, et töö ei ole tehtud enne, kui selle tulemused on nähtavad.

Praegune majanduskriis annab taas võimaluse näidata, et Euroopa teenib oma kodanike huve kõige paremini siis, kui tegutsetakse konkreetse eesmärgi nimel. Euroopa suudab tulemusi saavutada.

Masked ajad sisendavad abitustunnet. Kuid Euroopa ei ole abitu. Valitsuste ja Euroopa Liidu käsutuses olevad vahendid ja arukas kooskõlastatus loovad võimu peatada suundumus sügavama majanduslanguse poole. Euroopa, kes võtab kiireid, julgeid, eesmärgipäraseid ja hästi suunatud meetmeid, on Euroopa, kes suudab pidurdada majanduslanguse ja majanduse taas tõusuteele juhtida. Me oleme selles olukorras kõik koos.

Euroopa Liidu suurim panus on võime aidata oma partneritel koostööd teha. Liikmesriikide ja ühenduse meetmete suunamine loob võime muutusi saavutada. Koostöö kaudu on erinevate Euroopa osade tugevaid külgi võimalik kasutada parimal viisil. Nii on meil võimalik kujundada üleilmne vastus üleilmsele kriisile.

Kuu aega tagasi hakati komisjoni eestvedamisel kavandama, kuidas vastata majanduskriisile otsustavalt ja kooskõlastatult. Mul on hea meel näha, et riikide valitsused teevad tööd olukorra lahendamiseks ja on saanud innustust Euroopa tasandi meetmete võtmiseks kokkulepitud ühistest põhimõtetest. Nüüd tugevdab komisjon seda ühismeetmete platvormi kavaga, millega hoida ohjes majanduslangust ning stimuleerida nõudlust, et päästa sel viisil majanduskasvu naasmist oodates sajad tuhanded töökohad ja VKEd äritegevus.

Euroopa majanduse taastamise kava toetub kahele peamisele meetmeterühmale ja ühele aluspõhimõttele:

- *Esimene meetmeterühm hõlmab ostujõu suurendamist majanduses, et kasvatada nõudlust ja usaldust. Komisjon teeb ettepaneku, et liikmesriigid ja EL lepiksid kokku eraldada eelarvelise esmaabina 200 miljardi euro suurune summa (1,5% SKPst), et suurendada nõudlust täielikus kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga.*
- *Teine meetmeterühm tugineb vajadusel võtta lühiajalisi otsemeetmeid Euroopa konkurentsivõime tugevdamiseks pikemas perspektiivis. Kavas esitatakse laiahaardeline programm nn aruka investeerimisega seotud otsemeetmetest. Arukas investeerimine tähendab investeerimist tulevikus vajalikesse oskustesse, investeringuid energiatõhususse, et luua töökohti ja säästa energiat, investeerimist keskkonnasäästlikesse tehnoloogiatesse,*

et edendada vähem süsihappegaasiheiteid tekitavat ehitus- ja autotööstust, ning investeerimist tõhusust ja innovatsiooni edendavasse infrastruktuuri ja võrkude sidususse.

Samal ajal aitavad kümme kavas esitatud taastamismeedet liikmesriikidel luua asjakohased sotsiaalsed ja majanduslikud vahendid, et vastata tänapäevastele väljakutsetele: tuleb leida uued rahastamisallikad VKEdele, vähendada halduskoormust ja ergutada investeerimist infrastruktuuri ajakohastamisse. Need meetmed on konkurentsivõimelise ja vähem süsihappegaasiheiteid tekitavaks majanduseks valmis Euroopa mootoriks.

- *Kava aluspõhimõtted on solidaarsus ja sotsiaalne õiglus. Rasketel aegadel peavad meetmed olema suunatud neile, kes abi enim vajavad. Tuleb teha tööd, et kaitsta sotsiaalmaksudega seotud meetmete kaudu töökohti. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kaudu ja kiirendatud väljamaksete kaudu Euroopa Sotsiaalfondist tuleb koheselt leida lahendus pikemaajalisteks tööperspektiivideks neile, kes on töö kaotanud. Suunatud energiatõhususe meetmete abil tuleb vähendada haavatavate inimrühmade energiakulusid. Tuleb tegeleda nende inimeste vajadustega, kes ei saa veel Internetti sidevahendina kasutada.*

Ma olen veendunud, et kriisiolukordades avanevad võimalused kiiremateks muutusteks ja struktuurireformide rakendamiseks, et meil oleks võimalik olla edukas tuleviku üleilmastunud majanduses. See on Euroopa jaoks suur võimalus.

Laiahaardeline ja julgete eesmärkidega taastamiskava on nüüd esitatud. Mida kiiremini me kava järgima hakkame, seda kiiremini saame me eurooplastele vajalikku abi osutada.

José Manuel Durão Barroso

Brüssel, 26. november 2008

1. SISSEJUHATUS

Üleilmne majanduskriis on ELi tabanud raskelt. Laenude saamise karmistumine, kinnisvarahindade langus ning kõikuvad börsid on kaasa toonud tarbijate usalduse, tarbimise ja investeeringute olulise vähenemise. Kodumajapidamised on tõsise surve all. Ettevõtjatel ei ole tellimusi. Tarbijakrediidist sõltuvates sektorites, nagu ehitusettevõtlus ja autotööstus, on mitmes liikmesriigis turgude olukord järsult halvenenud.

Värskemad majandusprognoosid ennustavad 2009. aastaks ELis majandusele kahvatut tulevikku nullilähedase majanduskasvu ja võimaliku majandusseisakuga. Juhul kui parandusmeetmeid ei võeta, võib töötute arv järgmise kahe aasta jooksul kasvada umbes 2,7 miljoni võrra. Eelmise prognoosi avalikustamisele järgnenud nädalate jooksul on majanduse olukord veelgi halvenenud:

- finantsturud on jätkuvalt nõrgad ning jäävad arvatavasti pingelisteks kauemaks, kui esialgu arvati;
- kodumajapidamiste ja ettevõtjate usaldus on langenud arvatust palju madalamale;
- majanduslangus on jõudnud kiire majandusarenguga riikideni, mis mõjutab negatiivselt Euroopa ekspordivõimet.

Majanduslangus on jõudnud juba euroalale ja mitmesse liikmesriiki. On suur oht, et olukord võib veelgi halveneda: investeeringud ja tarbijate ostuhuvi kaovad, millele järgneb nõudluse vähenemine, äriplaanide ning innovatsioonidele tehtavate kulutuste vähendamine ja töökohtade kaotamine. Kõik see võib ELi viia sügavasse ja pikaajalisse majanduslangusse – järgmisel aastal langeksid majandusnäitajad veelgi ning töötute arv võib kasvada mitme miljoni võrra.

Allakäiguspiraali peatamiseks on vaja võtta kiireid ja otsustavaid meetmeid. Euroopa peab kasutama kõiki olemasolevaid vahendeid. See tähendab liikmesriikide ja ELi vahelist koostööd ja Euroopa-sisest kooskõlastatud tegevust, mis aitab kaasa laiaulatuslike üleilmsete vastumeetmete võtmisele. Finantskriisiga võitlemisel on ühenduses püütud kindlustada koostööd ELi ja riikide tasandil. See on aidanud kaasa stabiilsuse taastamisele kõige suuremate probleemide ajal. Liikmesriigid peaksid ka nüüd kasutama ära ELi tugevaid külgi – tõhusat kooskõlastamist, stabiilsuse ja kasvu paktist ning Lissaboni strateegiast tulenevat usaldusväärset raamistikku ning tänu eurole ja maailma suurimale ühisturule saavutatud mastaabieelist. Riiklike ja ELi meetmete koosmõju aitaks kõigil liikmesriikidel üleilmse majanduskriisi tekitatud raskustest kergemini üle saada ning väljuda kriisist endisest tugevamana.

Euro on osutunud ELi majandusele eriti väärtuslikuks vahendiks ja stabiilsuse alustalaks. Sõltumatu ja tugeva Euroopa Keskpanga toetusel kaitseb euro ELi majandust destabiliseerivate kursimuutuste vastu, mis oleksid oluliselt raskendanud kriisi vastumeetmete võtmist riiklikul tasandil.

Kuu aega tagasi koostas komisjon esialgse kava finantskriisi lahendamiseks. Nähti ette lahendused majandusraskustest ülesaamiseks laiemalt, mille kohaselt saab Euroopast

finantskriisi lahendamisel võetavates üleilmsetes meetmetes oluline osaline¹. Novembri alguses leppisid ELi riigi- ja valitsusjuhid kokku, et on vaja kooskõlastatud vastumeetmeid, ning palusid komisjonil esitada ettepanekud, mida hakatakse arutama nende detsembrikuisel kohtumisel.

¹ 29. oktoobri teatis – KOM(2008) 706.

Euroopa majanduse taastamise kava

Käesolev **Euroopa majanduse taastamise kava** on komisjoni vastus praegusele majandusolukorrale. Arvestades praeguse kriisi ulatust, on ELil vaja kooskõlastatud lähenemisviisi, mis oleks piisavalt laiahaardeline ja edasipüüdlik, et taastada tarbijate ja ettevõtjate usaldus. Selles tuleks ühendada kõik ELi ja riiklikul tasandil olemasolevad poliitilised vahendid. Enamik majanduspoliitilisi vahendeid, eelkõige sellised, millega oleks võimalik lühemas perspektiivis tarbimisnõudlust elavdada, on liikmesriikide kätes. Liikmesriikidel on eelarvega seotud manööverdamisruum erinev. See teeb tõhusa kooskõlastamise aga veelgi olulisemaks.

Kõik liikmesriigid peavad kriisile lahenduse leidmiseks meetmeid võtma. Nõuetekohase kooskõlastamise korral on riiklike meetmete abil võimalik tegeleda erinevate eesmärkidega samaaegselt. See võimaldaks lühemas perspektiivis majanduslanguse mõjusid pehmendada. Samuti oleks võimalik edendada struktuurireforme, mis on vajalikud selleks, et aidata ELil väljuda kriisist endisest tugevamana, ilma et seataks ohtu pikaajaline maksupoliitiline järjepidevus. Seetõttu on käesolevas taastamiskavas eriline rõhk asetatud innovatsioonile ja ELi investeringute keskkonnahoidlikumaks muutmisele. ELi tasand saab olla sellistele nn arukate meetmete katalüsaatoriks, kus ühendatakse ELi poliitika ja rahalised vahendid, et abistada liikmesriike sellise investeringumahu säilitamisel või tekitamisel, mille abil saaks luua uusi töökohti, suurendada nõudlust ning tugevdada Euroopa suutlikkust üleilmastumisest rohkem kasu saada.

Taastamiskava strateegilised eesmärgid on järgmised:

- stimuleerida võimalikult kiiresti nõudlust ja suurendada tarbijate usaldust;
- vähendada majanduslangusega kaasnevat elulisi probleeme ja mõju kõige haavatavamale ühiskonnaosale. Kriis on raskelt tabanud või tabamas paljusid palgatöötajaid ja nende peresid. Neid on võimalik aidata töökoha kaotamise takistamise abil. Kui töökoht siiski kaotatakse, tuleks pikaajalise töötuse vältimiseks toetada kiiret tööturule naasmist;
- aidata kaasa Euroopa valmidusele majanduskasvu taastades seda ära kasutada, nii et Euroopa majandus oleks vastavuses konkurentsivõimet tagavate nõudmiste ja tulevikuvajadustega, nagu see on sätestatud majanduskasvu ja tööhõivet käsitlevas Lissaboni strateegias. See tähendab vajalike struktuurireformide läbiviimist, innovatsiooni toetamist ja teadmispõhise majanduse ülesehitamist.
- liikuda kiiremini vähem süsihappegaasiheiteid tekitava majanduse poole. Selliselt tagatakse Euroopale soodne positsioon, et viia ellu oma strateegia kliimamuutuste ohjamiseks ja energia varustuskindluse tagamiseks. Strateegia, mis aitab kaasa uute tehnoloogiate väljatöötamisele, loob uusi „rohelisi” töökohti ja avab uusi võimalusi kiiresti kasvavatel maailmaturgudel, hoiab nii elanike kui ka ettevõtjate energiaarved kontrolli all ning vähendab Euroopa sõltuvust selle välistest energiaallikatest.

Nende eesmärkide saavutamiseks näeb Euroopa majanduse taastamise kava ette järgmist:

- tegutseda kooskõlastatult, et kasutada ära tekkiv koostoime ja vältida negatiivseid kaasmõjusid;

- kasutada kõiki olemasolevaid poliitikavahendeid, fiskaalpoliitikat, struktuurilisi ja finantsturgude reforme ning välistegevust;
- tagada täielik kooskõla koheste meetmete ning ELi keskpika perioodi ja pikaajaliste eesmärkide vahel;
- arvestada täiel määral probleemi üleilmse laadiga ja viia ELi tegevus vastavusse rahvusvahelise vastusega.

Euroopa majanduse taastamise kava pakub reaalmajanduse toetuseks väljatöötatud kaalukate meetmete abil tsüklilisust välistavat makromajanduslikku lahendust kriisiolukorrale. Kava eesmärk on sügava majanduslanguse ärahoidmine. Taastamiskava aluseks on stabiilsuse ja kasvu pakti ning majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia põhimõtted. Kava hõlmab:

- otsest eelarvetoetust mahus 200 miljardit eurot (1,5% ELi SKPst), mis koosneb liikmesriikide eelarvetäiendustest mahus 170 miljardit eurot (ligikaudu 1,2% ELi SKPst) ja ELi rahalistest eraldistest koheste meetmete toetamiseks suurusjärgus 30 miljardit eurot (ligikaudu 0,3% ELi SKPst).
- lisaks mitmeid esmatahtsaid meetmeid, mis põhinevad Lissaboni strateegial ning peaksid samas valmistama Euroopa riikide majandust ette pikaajaliste väljakutsetega toime tulemiseks, rakendades jätkuvalt struktuurireforme potentsiaalse majanduskasvu suurendamiseks.

2. REAALMAJANDUSE TOETAMINE JA USALDUSE SUURENDAMINE

Kuna kõikide liikmesriikide majandus on tihedalt integreeritud siseturu ja paljude ühiste poliitikavaldkondade kaudu, peavad vastumeetmed ühendama rahanduse ja laenudega seotud aspekte, fiskaalpoliitikat ning majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia kohaseid meetmeid.

2.1. Rahandus- ja laenutingimused

2.1.1. Euroopa Keskpanga ja muude keskpankade roll

Praegu on rahanduspoliitikal oluline roll. Arvestades keskpika perioodi oodatava inflatsioonimäära langust, on Euroopa Keskpank intressimäärasid euroalal juba langetanud ja seda on teinud ka teised ELi keskpangad. Euroopa Keskpank andis märku, et intressimäärasid on võimalik veelgi langetada. Euroopa Keskpank on juba mänginud olulist rolli turgude stabiliseerimisel: ta on andnud pankadele laene ja aidanud tagada likviidsust.

2.1.2. Pankade roll

Reaalmajanduse probleemide põhjuseks on finantsturgude ebastabiilsus. Usaldusväärne ja tõhus finantssektor on tugeva ja kasvava majanduse eelduseks. Seepärast on pangandussüsteemi stabiliseerimine esmatahtis, et peatada majanduse jähinemine ning soodustada majanduse sujuvat ja jätkusuutlikku paranemist. EL peab säilitama ühise soovi taastada ikka veel hapra finantssektori stabiilsus ja usaldusväärsus ning luua tingimused

majanduse jätkusuutlikuks taastumiseks. Kriis on osutanud finantsturgude praeguse juhtimisega seotud ohtudele, mis ebastabiilsetel aegadel juba on avaldunud või võivad avalduda süsteemiriskidena. Lähikuudel säilitatakse reformi tempo, et taastada stabiilsus ja kaitsta Euroopa elanike ja ettevõtjate huve.

Praegu on aga oluline, et pangad täidaksid oma tavapärase rolli, milleks on likviidsuse tagamine ja reaalmajandusse tehtavate investeeringute toetamine. Liikmesriigid peaksid pangandussektorile antavaid suuri rahalisi toetusi kasutama ära selleks, et soodustada tavapärase laenutegevuse jätkumist ja tagada, et keskpanga intresside langetamise mõju avalduks ka laenusaaajatele. Komisjon jälgib jätkuvalt seda, kuidas pangandussektori toetamiseks võetud meetmed mõjutavad majandust ja konkurentsivõimet.

2.1.3. Euroopa Keskpanga ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga roll

Praegune kriis vajab Euroopa Investeerimispanka grupi suuremat sekkumist. Euroopa Investeerimispank suurendab kahel järgmisel aastal iga-aastase sekkumise ulatust ELis ligikaudu 15 miljardi euro võrra. Kuna kõnealune tegevuse suurendamine hõlmab laene, aktsiaid, tagatise ja riskijagamisrahastut, mõjub see positiivselt erasektori täiendavate investeeringute finantsvõimendusele. Euroopa Investeerimispanka esitatud pakett aitab kahe järgmise aasta jooksul mobiliseerida erasektori vahendeid täiendavate investeeringute toetamiseks. Selleks et Euroopa Investeerimispank saaks suurendada rahastamistegevust, peaksid liikmesriigid enne aasta lõppu tegema otsuse, et Euroopa Investeerimispanka kapitalibaasi suurendamiseks lisatakse panga 60 miljardi euro suurused reservid, mis saadab turgudele selge poliitilise signaali ja suurendab märkimisväärselt panga võimet anda laene. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank peaks ka suurendama oma praegust rahastamise taset 500 miljoni euro võrra aastas uutes liikmesriikides.

2.2. Eelarvepoliitika

Usalduse taastamine sõltub Euroopa võimest ergutada nõudlust läbivaadatud stabiilsuse ja kasvu pakti kohase paindliku eelarvepoliitika abil. Praegustes tingimustes on eelarvepoliitikal veelgi olulisem osa majanduse stabiliseerimisel ja nõudluse säilitamisel.

Üksnes märkimisväärsete stimuleerivate meetmete paketi abil saab Euroopa pidurdada nõudluse eeldatavat vähenemist ja leevendada selle kaudset negatiivset mõju investeeringutele ja tööhõivele. Seepärast teeb komisjon ettepaneku, et liikmesriigid jõuaksid kokkuleppele eelarvet stimuleerivate kooskõlastatud meetmete paketi osas, mis peaks olema õigeaegne, suunatud, ajutine ja koheselt rakendatav.

2009. aasta riiklike eelarvete raames toimuva kooskõlastatud eelarve stimuleerimise suuruseks peaks olema 170 miljardit eurot, mis moodustab 1,2 % ELi SKPst, et oluliselt ja kiiresti mõjutada Euroopa majandust ja tööhõivet positiivses suunas lisaks automaatsetele stabiliseerivale rollile. Kulutusi ja/või maksukärpeid hõlmav eelarve stimuleerimine peaks olema kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti pakutava paindlikkusega ning tugevdama Lissaboni strateegia struktuurireforme. Kõnealune eelarve stimuleerimine peaks olema ajutine. Liikmesriigid peaksid võtma kohustuse korrigeerida eelarvepuudujäägid ja taas püüdma saavutada keskpika perioodi eesmärgid.

Selleks et eelarve stimuleerimise mõju saaks maksimeerida, tuleks arvesse võtta iga liikmesriigi lähtepositsiooni. Selge on see, et kõik liikmesriigid ei ole samas seisundis. Riikidel, kes kasutasid häid aegu ära riigi rahanduse seisundi tugevdamiseks ja

konkurentsivõime parandamiseks, on nüüd rohkem tegutsemisruumi. Liikmesriigid, kelle on suuri probleeme maksebilansi välis- ja sisetasakaaluga (eriti väljaspool euroala), peaksid eelarvepoliitika teostamisel keskenduma eelkõige tasakaalustamatuse vähendamisele.

Eelarve stimuleerimine peab olema hästi kavandatud ja tuginema järgmistele põhimõtetele.

1) See peaks olema õigeaegne, ajutine, suunatud ja kooskõlastatud

Liikmesriikide eelarveid stimuleerivate meetmete paketid peaksid olema:

- *õigeaegsed*, et väikese nõudluse ajal saaks kiiresti toetada majandustegevust, sest viivitused pakettide rakendamisel võivad tähendada seda, et rahaline impulss antakse alles siis, kui majandus on juba toibumas;
- *ajutised*, et vältida eelarveseisundi alalist halvenemist, mis vähendaks stabiilsust ja nõuaks rahastamist maksude püsiva suurendamise kaudu tulevikus;
- *suunatud* majandusprobleemide tekkeallikale (suurenev töötuse määr, ettevõtete/majapidamiste krediidi pii rangud, jne) ja struktuurireformide toetamisele, sest see aitab maksimeerida piiratud eelarvevahendite stabiliseerivat mõju;
- *kooskõlastatud*, nii et paketid mitmekordistavad positiivset mõju ja tagavad jätkusuutliku eelarve pikas perspektiivis.

2) Eelarve stimuleerimine peaks sisaldama nii tulu- kui ka kuluvahendeid

Üldiselt arvatakse, et avaliku sektori mittekohustuslikel kulutustel on lühiajaliselt suurem positiivne mõju nõudlusele kui maksukärbetel. See on seletatav sellega, et mõned tarbijad võivad eelistada säästmist kulutamisele, v.a juhul, kui maksukärped on ajutised. Arvestades liikmesriikide eri olukordi, võiks kaaluda järgmisi meetmeid²:

- *avaliku sektori kulutused* mõjutavad nõudlust lühiajaliselt. Meetmed, mida saab kiiresti kehtestada ja suunata majanduse jäh enemise tõttu kõige rohkem kannatavatele majapidamistele, mõjutavad tõenäoliselt tarbimist vahetult; need meetmed hõlmavad nt ajutisi suuremaid sotsiaaltoetusi töötutele või madala sissetulekuga majapidamistele või töötushüvitiste kestuse ajutist pikendamist. Seda aitavad saavutada ka avaliku sektori investeeringud sellistesse projektidesse, millest saavad kasu VKEd ja mis aitavad toetada avaliku sektori pikaajalisi eesmärke, nt infrastruktuuri toetuste tõhustamine või kliimamuutuste vastu võitlemine;
- *tagatised ja laenutoetused praeguse ebatavaliselt suure riskipreemia neutraliseerimiseks* võivad olla eriti tõhusad keskkonnas, kus on üldiselt krediidi pii rangud. Nad võivad aidata saada üle lühiajalise käibekapitali puudusest, mis on praegu paljude ettevõtete jaoks probleem;
- *hästi kavandatud finantsalgatused* (nt energiatõhususega seotud algatused), et kiirendada majanduse kohandamist pikaajaliste selliste probleemidega nagu kliimamuutused.
- *madalamad maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed*: tööandjate makstavate sotsiaalkindlustusmaksete määra vähendamisel võib olla positiivne mõju töökohtade säilitamisele ja loomisele, samal ajal kui töötulu väiksem maksustamine võib suurendada eelkõige madalapalgaliste ostujõudu;

² Käesolevas dokumendis esitatud prioriteetsete valdkondadega seotud üldised soovitused ja konkreetsed meetmed peavad olema kooskõlas siseturu- ja konkurentsieeskirjadega, eriti riigiabi eeskirjadega.

- ühtse käibemaksumäära *ajutine vähendamine* on kiiresti kehtestatav ja võib anda fiskaalse impulsi tarbimise toetamiseks.

3) Eelarvet tuleks stimuleerida stabiilsuse ja kasvu pakti raames

Eelarvepoliitikat tuleb kujundada stabiilsuse ja kasvu pakti raames, et luua ühine ja usaldusväärne poliitikaraamistik. Stabiilsuse ja kasvu pakti läbivaatamine 2005. aastal võimaldab paremini arvesse võtta tsüklilisi tingimusi ja samal ajal tugevdada eelarvedistsipliini keskpikas ja pikas perspektiivis. Selline raamistik eeldab rangemat poliitikat headel aegadel ja võimaldab suuremat paindlikkust halbadel aegadel. Finantskriis ja majanduslangus on tekitanud ebatavalise olukorra, mis õigustab eelarvepoliitika kooskõlastatud lõdvendamist ELis. Seetõttu tuleb mõnel liikmesriigil võib-olla ületada eelarvepuudujäägi kontrollväärtust 3 % SKPst. Samas tuleb ülemäärase eelarvepuudujäägiga liikmesriikidel võtta parandusmeetmeid kooskõlas majanduse taastumise ajalise raamistikuga. See on täielikult kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud menetlustega, mille abil kindlustatakse, et ülemäärane eelarvepuudujääk korrigeeritakse õigel ajal, mis tagab eelarveseisundi pikaajalise jätkusuutlikkuse.

Seepärast tuleb stabiilsuse ja kasvu pakti kohaldada mõistlikult, et tagada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepoliitika. Antitsüklilisi meetmeid kehtestavad liikmesriigid peaksid esitama ajakohastatud stabiilsus- või lähenemisprogrammi 2008. aasta detsembri lõpuks. Kõnealuses ajakohastatud programmis tuleks esitada meetmed, mida kehtestati eelarvepuudujäägi korrigeerimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks pikas perspektiivis. Seejärel hindab komisjon eelarvet stimuleerivaid meetmeid ning stabiilsus- ja lähenemisprogramme lähtuvalt ajakohastatud prognoosidest ja annab juhiseid sobiva poliitika kohta, tuginedes järgmistele eesmärkidele:

- lühikeses perspektiivis eelarvepuudujääki suurendavate meetmete tagasipööratavuse tagamine;
- keskpika perioodi eelarvepoliitika parandamine liikmesriikide eelarveeskirjade ja -raamistike tugevdamise abil;
- pikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamine eelkõige selliste reformide abil, mis aitaksid vähendada elanikkonna vananemisest tingitud kulude suurenemist.

4) Eelarve stimuleerimisega peaksid kaasnema struktuurireformid, mis toetavad nõudlust ja parandavad vastupanuvõimet

Kuna kohene mõju majanduskasvule ja töökohtadele lühikeses perspektiivis peab tulema majandus- ja fiskaalpoliitika stimuleerimisest, peab laiaulatuslik taastamiskava sisaldama edasipüüdlikke **struktuurireformikavasid**, mis vastavad konkreetsete liikmesriikide vajadustele ja aitavad neil kriisist tugevamana välja tulla. Osalt on see nii seepärast, et mõned struktuurireformid võivad ka aidata suurendada kogunõudlust lühikeses perspektiivis. Lisaks on struktuurireforme vaja selleks, et lahendada praeguse kriisi teatavaid algpõhjuseid ja parandada majanduse kohanemisvõimet, mida on vaja kiireks taastumiseks.

Vastupanuvõimeline ja paindlik majandus aitab leevendada majanduskriiside negatiivset mõju. Lissaboni strateegia on juba tugevdanud Euroopa majanduse alustalasid. Vastavalt vajadustele kohandatud Lissaboni strateegia struktuurireformid võivad olla sobivad

lühiajalised poliitikameetmed kriisi lahendamiseks, kuna nad suurendavad majanduse vastupanuvõimet ja paindlikkust. Liikmesriigid peaksid kaaluma järgmisi meetmeid:

- *tarbijate ostujõu suurendamine turu parema toimimise kaudu*: peamiste turgude toimimist tõhustavad meetmed võivad aidata nõudlust säilitada, kuna nad aitavad hindu alandada ja toetavad seega majapidamiste ostujõudu;
- *konkurentsiga seotud kiireloomuliste probleemide lahendamine*: liikmesriikides, kellel on probleeme inflatsiooni ja konkurentsivõimega, tuleb kiiresti võtta meetmeid, et parandada palgamehhanismi ja tootlikkuse seost;
- *tööhõive toetamine ja tööturu üleminekute lihtsustamine*: praegu on tööturu peamine probleem selles, kuidas nõudluse lühiajalise ebastabiilsuse tõttu kannatavad tööstusharud saaksid vältida kulukat tööjõu vähendamist. Seoses sellega võib kasu olla paindlikumast tööajast või tõhusamatest tööturuasutustest;
- *ettevõtete regulatiivse ja halduskoormuse vähendamine*: sellised reformid tõstavad tootlikkust ja tugevdavad konkurentsivõimet. Kiiresti rakendatavad meetmed hõlmavad jätkuvaid jõupingutusi, et vähendada ettevõtte asutamiseks kuluvat aega.

2.3. Meetmed Lissaboni strateegia neljas esmatähtsas valdkonnas

Selleks et saada suurimat võimalikku kasu ja saavutada taastamiskava eesmärgid, milleks on kaitsta elanikke ja hoida ära see, et kriis juhiks tähelepanu kõrvale ELi pikaajalistelt huvidelt ja vajaduselt investeerida oma tulevikku, peaksid fiskaalstiimulid olema tihedalt seotud Lissaboni strateegia nelja esmatähtsa valdkonna (inimesed, ettevõtted, infrastruktuur ja energeetika, teadustegevus ja innovatsioon) meetmetega, nagu on esitatud käesolevas punktis. Selle saavutamiseks annab komisjon 16. detsembril 2008 igale liikmesriigile osana oma igaaastasest Lissaboni paketist konkreetseid juhised, mis sisaldavad soovitude ettepanekuid.

ELi poliitika ja vahendite arukas kombineerimine võib soodustada oluliste investeeringute tegemist, aidates kaasa ELi tulevase jätkusuutliku jõukuse saavutamisele. Sama oluline on kehtestada stabiilsed prognoositavad raamtingimused, et suurendada usaldust, soodustada investeeringuid ja leida ühistele probleemidele kõige soodsamad lahendused. Mitme käesolevas punktis kavandatud meetme eesmärk on suunata ELi vahendid fiskaalstiimulite edendamisse ja aidata liikmesriikidel oma poliitika ellu viia. Teiste meetmete eesmärk on parandada tulevaste investeeringute raamtingimusi, vähendada halduskoormust ja kiirendada innovatsiooni. Kokkuvõttes moodustavad kõnealused meetmed ühtse meetmepaketi: meetmete mõju puhul eelarvele tuleks arvestada eelmises punktis osutatud põhimõtteid.

2.3.1. Kaitsta tööhõivet ja edendada ettevõtlust

Peamine prioriteet on Euroopa kodanike kaitsmine finantskriisi kõige halvema mõju eest. Selline olukord mõjutab neid kui töötajaid või ettevõtjaid või nende kodumajapidamisi kõige esimesena. Liikmesriigid peaksid tööhõivega ja finantskriisi sotsiaalse mõjuga tegelemisse aktiivselt kaasama sotsiaalpartnerid.

a) Inimesed

Selleks et edendada tööalast konkurentsivõimet, tagada töö kaotanud töötajate kiire naasmine tööturule ning vältida pikaajast töötust, on oluline rakendada aktiivse kaasamise ja ühtse turvalise paindlikkuse poliitikat, milles keskendutakse inimeste tööturule tagasitoomise meetmetele, ümberõppele ja oskuste täiendamisele. Selles kontekstis on oluline pakkuda ka asjakohast sotsiaalkaitset, mis pakub stiimuleid töötamiseks, säilitades samas ostujõu.

1. Käivitada oluline Euroopa algatus tööhõive toetamiseks

a) Komisjon teeb ettepaneku lihtsustada Euroopa Sotsiaalfondist toetuse saamise kriteeriume ja teha ettemakseid alates 2009. aasta algusest senisest kiiremini, pakkudes liikmesriikidele senisest varem täiendavalt kuni 1,8 miljardit eurot, mille abil tuleb teha järgmist:

- kiiresti **tugevdada** turvalise paindlikkuse strateegiate raames eelkõige madala kvalifikatsiooniga **töötajate tööturule tagasitoomise kavasid**, mis sisaldavad individuaalset nõustamist, töötajate mahukat (ümber)õpet ja kvalifikatsiooni tõstmist, praktikat, subsideeritud tööhõivet ning toetust füüsilisest isikust ettevõtjana töötamiseks ja ettevõtte asutamiseks;
- muuta kõnealuseid kavu, et **toetus oleks suunatud kõige haavatavamatele**, ning vajaduse korral võimaldada sel ajavahemikul projektide täies mahus rahastamine ühenduse vahenditest;
- täiustada **oskuste** arendamise ja parandamise jälgimist ning **kooskõla** olemasolevate ja eeldatavate vabade töökohtadega. See viiakse ellu tihedas koostöös sotsiaalpartnerite, riiklike tööhõiveametite ja ülikoolidega;

koostöös liikmesriikidega teeb komisjon ettepaneku muuta Euroopa Sotsiaalfondi kulusid, et tagada vahetute prioriteetide täitmine.

b) Komisjon teeb ka ettepaneku vaadata läbi **Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi** eeskirjad, et ta saaks sekkuda senisest kiiremini olulistesse valdkondadesse kas kaasrahastades töö kaotanud töötajate koolitamist ja praktikavõimalusi või hoides tööturul kvalifitseeritud töötajaid, keda on taas vaja majanduse taastumise korral. Komisjon vaatab seoses muudetud eeskirjade rakendamisega läbi ka kõnealuse fondi olemasolevad eelarvevahendid.

2. Luua nõudlus tööjõu järele

- Liikmesriigid peaksid **kaaluma tööandjate madala sissetulekuga tööjõu eest makstavate sotsiaalmaksude vähendamist, et edendada madalama kvalifikatsiooniga töötajate tööalast konkurentsivõimet**. Liikmesriigid peaksid ka kaaluma selliste uuenduslike lahenduste (nt teenuste ja lastehoiukupongid kodumajapidamiste toetamiseks, ajutine toetus haavatavate rühmade värbamiseks) kasutuselevõttu, mis on mujal ELis juba andnud häid tulemusi;
- nõukogu peaks enne Euroopa Ülemkogu 2009. aasta kevadist kohtumist võtma vastu kavandatud direktiivi, et muuta **töömahukate teenuste suhtes kohaldatavad vähendatud käibemaksumäärad** alaliseks.

b) Ettevõtjad

Erasektori investeeringute, majanduskasvu ja töökohtade loomise eeltingimus on piisav ja taskukohane juurdepääs rahastamisele. Liikmesriigid peavad kasutama oma mõju, mis kaasneb pangandussektorile pakutava olulise rahalise toetusega, et tagada pankade tavalise laenutegevuse jätkumine. Selleks et toetada väikeettevõtjaid ja ettevõtlust, peavad EL ja liikmesriigid võtma kiiresti meetmeid, et märkimisväärselt vähendada VKEde ja mikroettevõtjate halduskoormust, analüüsides selleks esmajoones komisjoni vastavaid ettepanekuid. Selle saavutamiseks tuleks ka Euroopa väikeettevõtluse algatust („Small Business Act”) hakata rakendama võimalikult kiiresti.

ELi riigiabieskirjad pakuvad liikmesriikidele mitmeid võimalusi anda ettevõtjatele, piirkondadele ja töötajatele/töötutele rahalist abi ning ergutada nõudlust. Samal ajal tagatakse nende eeskirjadega võrdsed võimalused. Nimelt tagatakse, et riigiabi antakse selliste ELi eesmärkide nagu teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, info- ja sidetehnoloogia, transpordi ja energiatõhusus toetamiseks ning see ei moonuta põhjendamatult konkurentsi, eelistades teatavaid ettevõtjaid või valdkondi. Praeguste erakorraliste asjaolude tõttu on ettevõtjate peamiseks mureks juurdepääs rahastamisele ning komisjon töötab välja ajutised suunised, mille kohaselt võib riik laene toetada (vt allpool).

3. Parandada ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele

- **Euroopa Investeerimispank on koostanud 30 miljardi euro suuruse laenukava VKEdele**, mida on võrreldes tema tavalise laenumahuga sellele sektorile suurendatud 10 miljardi euro võrra;
- Euroopa Investeerimispank suurendab ühe miljardi euro võrra ka **laenumahtu**, mis on suunatud ELi majanduse oluliseks osaks olevatele **keskmise suurusega ettevõtjatele**. Lisaks eraldab Euroopa Investeerimispank täiendavalt üks miljard eurot Euroopa Investeerimisfondi vahefinantseerimisrahastusse;
- komisjon koostab **lihtsustamispaketi**, et eelkõige **kiirendada oma otsuste tegemist riigiabi valdkonnas**. Riigiabi tuleks anda horisontaalse kava alusel, mis on loodud eelkõige selliste Lissaboni eesmärkide edendamiseks nagu teadustegevus, innovatsioon, koolitus, keskkonnakaitse ja eelkõige keskkonnasäästlikud tehnoloogiad, transport ja energiatõhusus. Komisjon **lubab ajutiselt liikmesriikidel** subsideeritud tagatiste ja subsideeritud laenude kaudu **lihtsustada ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele**, et edendada investeeringuid toodetesse, mis ületavad ELi keskkonnanõudeid.³

4. Vähendada halduskoormust ja edendada ettevõtlust

Tuginedes Euroopa väikeettevõtluse algatusele ning selleks et märkimisväärselt

³ Selleks suurendatakse riskikapitali puhul ajutiselt garantiipreemiate „safe-harbour” künnist praeguselt 1,5 miljonilt eurolt 2,5 miljoni euronile ning lubatakse teatud tingimustel ja teatud ülemmäärade piires a) anda laenutagatise vormis abi teatavatele ettevõtjatele, kellel on raskusi laenude saamisega, ning b) anda VKEdele abi kuni 50 % ulatuses ning suurettevõtjatele kuni 25 % ulatuses sellise investeerimislaenu viitemäärast, mis on suunatud selliste toodete valmistamiseks, mis vastavad juba praegu ühenduse uutele standarditele, millega tõstetakse keskkonnakaitse taset ja mis ei ole veel jõustunud, või ületavad neid standardeid.

vähendada ettevõtjate halduskoormust, edendada nende rahavooge ja aidata senisest rohkematel inimestel hakata tegelema ettevõtlusega, peaksid EL ja liikmesriigid tegema järgmist:

- tagama, et **ettevõtet** oleks võimalik üle kogu ELi **luua** kolme päeva jooksul ilma ühegi kuluta ning et esimese töötaja värbamisega seotud formaalsused saaks täita ühtse kontaktpunkti kaudu;
- tühistama **mikroettevõtjatele** kehtestatud nõude koostada igal aastal raamatupidamisaruanne (sellised ettevõtjad säästavad hinnanguliselt seitse miljardit eurot aastas) ning vähendama Euroopa eraühingu kapitalinõude ühe euroni;
- kiirendama kavandatud **Euroopa osaühingu** põhikirja vastuvõtmist, et alates 2009. aasta algusest saaks selle alusel hõlbustada VKEde piiriülest ettevõtlust ning et see võimaldaks neil tegutseda kogu ELis ühiste ettevõtluseeskirjade alusel;
- tagama, et ametiasutused **maksavad** tarnete ja teenuste eest esitatud **arved** ühe kuu jooksul, sealhulgas VKEdele, et leevendada likviidsuspiiranguid, ja peavad e-arveid paber kandjal esitatud arvetega samaväärseks (see võib tuua kaasa 18 miljardi euro suuruse kokkuhoiu). Samuti peaksid avalik-õiguslikud asutused tasuma varem tekkinud võlad;
- vähendama **patenditaotluste** riigilõivu kuni 75 % võrra ning säilitama ja vähendama ELi kaubamärgiga seotud kulusid poole võrra.

2.3.2 Jätkata investeerimist tulevikus

Praegu on algamas oluline struktuurne muutus, mille raames minnakse üle vähese süsinikdioksiidheitega majandusele. See annab ELile võimaluse luua uusi ettevõtteid, tööstusi ja miljoneid uusi hästitasustatud töökohti. Osalema peavad kõik sektorid: näiteks eraldati hiljutise ühise põllumajanduspoliitika läbivaatamist käsitleva otsusega kolm miljardit eurot kliimasõbralikeks investeeringuteks maaelu arengusse. Sellega seoses saavad lühiajalised meetmed anda nii kohest kui ka pikaajalist kasu ELile. Selleks et investeerida senisest kiiremini, nimelt teha olulisi infrastruktuuriinvesteeringuid ja hõlbustada kombineeritud rahastamist, täpsustab komisjon õiguslikku raamistikku seoses avaliku sektori ja erasektori partnerlusega.

c) Infrastruktuur ja energeetika

Selleks et suurendada kasu ja vähendada kulusid on oluline kasutada võimalusi, et suurendada näiteks hoonete, valgustuse, jahutus- ja küttesüsteemide ning muude tehnoloogiate nagu sõidukid ja masinad energiatõhusust. Olulist positiivset mõju saab lühikese aja jooksul tekitada nii kodumajapidamistele kui ka ettevõtjatele.

Samal ajal peab Euroopa senisest kiiremini investeerima oma infrastruktuuri, eelkõige üle-euroopalistesse võrkudesse kuuluvatesse keskkonnasäästlikesse transpordiliikidesse, kiiret andmevahetust pakkuvatesse info- ja sidetehnoloogia võrgustikesse, energiavõrkude sidumisse ning üle-euroopalistesse teadusuuringute infrastruktuuri. Infrastruktuuriinvesteeringute kiirendamine ei leevenda mitte ainult probleeme ehitussektoris, mille kasv on enamikes liikmesriikides järsult pidurdunud, vaid see suurendab ka Euroopa pikemaajalise jätkusuutliku kasvu potentsiaali. Eelkõige energeetikasektoris aitaksid mitmed

kõrgetasemelised üleeuroopalised projektid suurendada ELi energiavarustuse kindlust ning integreerida senisest rohkem liikmesriike Euroopa elektrivõrku.

5. Suurendada investeeringuid Euroopa infrastruktuuri ajakohastamiseks

- Vähemalt kahe järgneva aasta jooksul ei kasutata tõenäoliselt kõiki finantsraamistikus sätestatud **ELi eelarvelisi** vahendeid. Seega teeb komisjon ettepaneku suunata 2009. ja 2010. aastal täiendavalt **5 miljardit eurot üleeuroopalistesse energiaühendustesse ja lairiba-infrastruktuuri projektidesse**. Selle teostumiseks peavad nõukogu ja parlament olema nõus finantsperspektiivi muutmisega jooksva eelarve piires.
- Ajavahemikuks 2007–2013 kavandatud rohkem kui 347 miljardi euro suurune rahastamispakett on ühtekuuluvuspoliitika raames oluline täiendus avalikele investeeringutele nii liikmesriikide kui ka piirkondlikul tasandil. Kuid on oht, et surve riigieelarvetele aeglustab ka kavandatud investeerimistempot. Et aidata koheselt kaasa majanduse taaselustamisele, **tuleks kiirendada struktuurifondide kasutusse võtmist**. Sel eesmärgil:
 - Teeb komisjon ettepaneku suurendada omapoolset programmide eelrahastamist ning teha 2009. aasta esimesel poolel kättesaadavaks kuni 4,5 miljardit eurot.
 - Peaksid liikmesriigid kasutama selliseid paindlikke võimalusi ja eraldama kiirkorras vahendeid, suurendades seega ühendusepoolset rahastamist.
 - Soovitab komisjon mitmeid muidki meetmeid suuremate investeeringuprojektide kiiremaks käivitamiseks, sealhulgas finantskorraldusvahendite kasutamise hõlbustamine, riigiabi raames väljamakstavate ettemaksete käsitlemise lihtsustamine ja kõigi fondide abikõlblike kulutusvõimaluste laiendamine ühtse määra alusel.

Rõhutab komisjon vajadust võtta need ettepanekud vastu võimalikult kiiresti.

- Enne 2009. aasta märtsi lõppu kuulutab komisjon välja **üleeuroopaliste transpordiprojektide (TEN-T)** konkursi mahus 500 miljonit eurot, mille tulemusel algavad ehitustööd enne 2009. aasta lõppu. See toob käibesse olemasolevad vahendid, mis oleksid 2010. aastal mitmeaastase TEN-T programmi vahekokkuvõtte alusel ümber jaotatud.
- Samaaegselt **suurendab Euroopa Investeerimispank märgatavalt** ehk kuni 6 miljardi euro võrra aastas kliimamuutuse, energiavarustuskindluse ja infrastruktuuriga seotud investeeringute **rahastamist**, kiirendades samas koostöös komisjoniga väljatöötatud kahe innovatiivse rahastamisvahendi rakendamist (riskijagamisrahastu teadus- ja arendustöö toetamiseks ning TEN-T projektide laenutagamisvahendid erasektori aktiivsemaks kaasamiseks).
- **Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank enam kui kahekordistab oma panuse energiavarustuskindluse tagamise, kliimamuutuse leevendamisse ning omavalitsuste ja infrastruktuuriteenuste rahastamisse**. See võib erasektori mobiliseerimise kaasabil tähendada investeeringuid 5 miljardi euro ulatuses.

6. Parandada ehitiste energiatõhusust

Liikmesriigid ja ELi institutsioonid peaksid koostöös võtma kiiresti meetmeid, et parandada elamufondi ja avalike hoonete energiatõhusust ning aidata kaasa „rohelistele” toodete levikule.

- Liikmesriigid peaksid võtma kohustuse tagada avalike hoonete ja nii era- kui ka sotsiaalmajade vastavus kõige rangematele Euroopa **energiatõhususe** normidele ning nende energiatõhususe korrapärase sertifitseerimise. Liikmesriigid peaksid oma sisenormide täitmise eesmärgil kaaluma energiatõhusate ehitiste puhul kinnisvaramaksu vähendamist. Komisjon esitas hiljuti oma ettepanekud⁴ ehitiste energiatõhususpõhimõtete põhjalikuks uuendamiseks ning palub nõukogul ja parlamendil need võimalikult kiiresti vastu võtta.
- Lisaks peaksid liikmesriigid **läbi vaatama struktuurifondide** rakenduskavad, et eraldada rohkem vahendeid investeringuteks energiatõhususse, sealhulgas sotsiaalelamumajanduses. Lisavõimaluste loomiseks selles suunas kavandab komisjon muudatusettepanekut struktuurifondide eeskirjadesse ning rõhutab vajadust muudatused kiiresti vastu võtta.
- Komisjon teeb koostööd Euroopa Investeerimispanka ja mitmete riiklike arengupankadega **aastani 2020 toimiva energia-, kliimamuutuste ja infrastruktuurivajadusi teenindava fondi** loomiseks, et rahastada omakapitalil või kvaasikapitalil põhinevaid projekte.
- Komisjon kutsub liikmesriike ja tööstusharu üles töötama viivitusteta välja **innovatiivsed rahastamismudelid**, näiteks põhjalike uuendustööde rahastamine energiasäästust tulenevatest tagasimaksetest mitme aasta jooksul.

7. Aidata kaasa „rohelistele toodete” levikule

- Komisjon teeb ettepaneku **vähendada roheliste toodete ja teenuste käibemaksu, mis on suunatud eelkõige ehitiste energiatõhususe suurendamisele**. See julgustab liikmesriike pakkuma tarbijatele uusi stiimuleid keskkonnahoidlike toodete nõudluse kasvatamiseks.
- Samuti peaksid liikmesriigid **kehtestama keskkonnatoimega seotud nõuded** välislootekatele, elektrikulule oote- või väljalülitatud režiimis, digiboksidele ja luminofoorlampidele.
- Komisjon koostab lähemal ajal meetmed, mis käsitlevad **teisi väga suure energiasäästupotentsiaaliga tooteid**, nagu televiisorid, koduvalgustus, külmikud ja sügavkülmikud, pesumasinad, boilerid ja kliimaseadmed.

d) Teadus- ja arendustegevus

Finantskriis ja sellega kaasnev rahaliste vahendite nappus nii avalikus kui ka erasektoris võib anda põhjuse lükata edasi või suurel määral kärpida kavandatud investeringuid teadus- ja

⁴ KOM(2008) 755, 13.11.2008.

arendustegevusse ning haridusse, nagu see on majanduse jahtudes Euroopas varemgi juhtunud. Nüüd tagasi vaadates on selliste otsustega tehtud korvamatut kahju nii kapitali liikumisele kui ka teadmiste valdkonnas ning neil on olnud väga halb mõju Euroopa majanduskasvule ja tööhõivele keskpikas ja pikaajalises perspektiivis. Kuid Euroopas ja sellest väljaspool on ka näiteid riikide kohta, kellel on olnud ettenägelikkust suurendada majanduslikult rasketel aegadel kulutusi teadus- ja arendustegevusele ning haridusele, millega loodi alus edasisele tugevale positsioonile innovatsioonivallas.

8. Suurendada investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, innovatsiooni ning haridusse

Liikmesriigid ja erasektor peaksid suurendama hariduse ning teadus- ja arendustegevuse valdkonnas kavandatavaid investeeringuid (kooskõlas **oma riigi teadus- ja arendustegevuse eesmärkidega**), et ergutada majanduskasvu ja tootlikkust. Samuti peaksid nad kaaluma võimalusi suurendada **erasektori teadus- ja arendustegevuse investeeringuid**, näiteks pakkudes rahalisi stiimuleid ja/või toetusi. Liikmesriigid peaksid jätkama investeerimist hariduse kvaliteedi parandamisse.

9. Arendada auto- ja ehitustööstuses keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid

Selleks et **toetada innovatsiooni tööstuses, eelkõige ehitus- ja autotööstuses**, kus nõudlus on viimasel ajal majanduskriisi tagajärjel järsult vähenenud ja kus tuleb teha märkimisväärseid jõupingutusi keskkonnahoidlikule majandusele üleminekuks, teeb komisjon ettepaneku luua **avaliku ja erasektori vahel 3 olulist partnerlust**.

- **Autotööstuses tuleks luua „Euroopa energiasäästlike autode algatus”**, mille raames uuritaks eri tehnoloogiate kasutamise võimalust ja aruka energia infrastruktuure, mis on vajalikud taastuvate ja saastevabade energiaallikate kasutamiseks ning ohutuse ja liidluse sujuvuse vallas läbimurde saavutamiseks. Partnerlust rahastaksid ühendus, EIP, tööstus ja liikmesriigid kogusummas vähemalt 5 miljardit eurot. EIP annaks autotootjatele ja tarnijatele kulutustel põhinevaid laene, et rahastada innovatsiooni, eelkõige tehnoloogiate puhul, millega parandatakse autode ohutust ja keskkonnasäästlikkust, nt elektriautod. Algatusse tuleks kaasata ka nõudlusega seotud meetmed, nagu liikmesriikidepoolne registreerimis- ja ringlusmaksude vähendamine väiksemate heitkogustega autode puhul ja vanade autode vanametalliks muutmine. Lisaks toetab komisjon piirkondlike ja kohalike omavalitsuste hankevõrgustiku arendamist, selleks et katta ühiselt nõudlust keskkonnahoidlike busside ja muude liiklusvahendite järele ning kiirendada algatuse CARS21 rakendamist.
- **Ehitussektoris tuleks luua „Euroopa energiatõhusate ehitiste” algatus**, et edendada loodushoidlike tehnoloogiate ja energiatõhusate süsteemide ja materjalide kasutamist nii uute kui ka renoveeritavate ehitiste puhul, vähendades seeläbi oluliselt ehitiste energiatarbimist ja süsinikdioksiidi heitkoguseid⁵. Algatuse puhul tuleks arvesse võtta reguleerimise ja standardimise aspekti ja sellega peaks kaasnema piirkondlike ja kohalike omavalitsuste hankevõrgustiku loomine. Kõnealuse partnerluse hinnanguline eelarve on 1 miljard eurot. Algatust toetatakse ka infrastruktuuri ja energiatõhususe meetmete 5 ja 6 all kavandatavate erimeetmete kaudu.

⁵ Ehitiste osakaal energiatarbimises on praegu 40 %.

- **Selleks et suurendada tehnoloogia kasutamist tootmises, tuleks luua „tuleviku tehaste algatus”,** mille eesmärk oleks aidata ELi eri sektoritel, eelkõige VKEdest tootjatel kohaneda ülemaailmse konkurentsivõimega, suurendades ELi tootmise tehnoloogiabaasi. Selleks tuleks arendada ja kaasata sobivaid tulevikutehnoloogiasid, nagu inseneritehnoloogia kohanemisvõimeliste masinate ja tööstusprotsesside väljatöötamiseks, info- ja sidetehnoloogia ning täiustatud materjalitehnoloogia. Nende meetmete hinnanguline eelarve on 1,2 miljardit eurot.

10. Kõigile kättesaadav Interneti kiirühendus

Interneti kiirühendus edendab tehnoloogia kiiret levikut, mis omakorda tekitab nõudlust uuenduslike toodete ja teenuste järele. Tänapäeval on Euroopa varustamine moodsa infrastruktuuriga sama tähtis, kui 19. sajandil oli raudtee ehitamine. Selleks et edendada traat- ja traadita side teenuste levikut Euroopas ja kiirendada lisandväärtust pakkuvate teenuste arendamist, peaksid komisjon ja liikmesriigid tegema koostööd sidusrühmadega, et töötada välja **lairibateenuste strateegia**, mille abil kiirendada võrkude ajakohastamist ja laiendamist. Strateegiat toetatakse avaliku sektori vahenditest, et pakkuda lairibateenuseid ka alateenindatud ja suuremaid kulusid nõudvates piirkondades, kus turg ei ole konkurentsivõimeline. Eesmärk peaks olema, et aastaks 2010 oleks kogu Euroopas tagatud Interneti kiirühendus. Olemasoleva võrgu toimimise tõhustamiseks peaksid liikmesriigid edendama konkurentsivõimelisi investeeringuid kiudoptilistesse võrkudesse ja heaks kiitma komisjoni ettepanekud vabastada teatav spektriosa traadita lairibasideks. Meetme 5 all nimetatud vahendeid kasutades suunab komisjon täiendavad 1 miljardit eurot aastatel 2009–2010 võrkudesse tehtavatesse investeeringutesse.

3. ÜLEMAAILMSETE LAHENDUSTE SAAVUTAMINE

ELi probleemid on osa ülemaailmsetest makromajanduslikest probleemidest, mida arutati hiljuti Washingtonis toimunud finantsturge ja maailmamajandust käsitleval tippkohtumisel. Euroopa majanduse taastamise kava on osa ELi tegevusest tihedama rahvusvahelise makromajandusliku koostöö (sealhulgas kiirelt areneva majandusega riikidega tehtav koostöö) suunas, mille eesmärk on taastada majanduskasv, vältida negatiivset doominoefekti ja toetada arengumaid. EL on viimastel aastakümnetel saanud märkimisväärset kasu suurenenud piiriülestest kapitali- ja kaubandusvoogudest, mis tulenevad koostööst arenenud riikidega ja üha enam ka kiiresti areneva majandusega riikidega. Finantskriis näitas, et tänapäeva maailmas on riigid muutunud üksteisest äärmiselt sõltuvaks. See, mil määral ja kui kiiresti ühes maailma osas kaotatud usaldus mõjutas finantsturge ja kandus üle kogu maailma majandusele, paneb mõtlema. Tänapäeval on üht süsteemi seisukohast olulist finantsturgu tabav vapustus ülemaailmne probleem ja seda tuleks ka vastavalt käsitleda. Seepärast peab ELi kooskõlastatud vastus majanduslangusele tingimata sisaldama tihedamat koostööd rahvusvaheliste partnerite ja organisatsioonidega, et tegutseda ühiselt riigisiseste ja -väliste probleemide lahendamise nimel, sealhulgas arengumaades, kus kriisi mõju on enim tuntav.

Maailmakaubanduse jätkumise tagamine

Euroopa majanduse taastumine sõltub meie ettevõtjate võimest kasutada võimalusi, mida pakuvad ülemaailmsed turud. Samuti sõltub Euroopa tagasipöördumine kindla majanduskasvu juurde tema ekspordivõimest. Avatus kaubandussidemetele ja investeerimisvõimalustele on ka üks parimaid viise, kuidas vähendada kriisi ülemaailmset mõju, sest maailmamajanduse

taastumine sõltub suurel määral kiiresti areneva majandusega riikide ja arengumaade jätkusuutlikest majandustulemustest.

Seepärast peame me kindlaks jääma avatud turgude poliitikale, hoides omaenda turu võimalikult avatud ja nõudes ka kolmandatelt riikidelt samasugust poliitikat, eelkõige kinnipidamist WTO eeskirjadest. Selle eesmärgi saavutamiseks peaks Euroopa võtma uusi meetmeid, et:

- jõuda WTO Doha voorus kokkuleppele **ülemaailmse kaubanduslepingu** osas. Pärast 15. novembri Washingtoni tippkohtumisel võetud uusi kohutusi kiirendasid komisjon ja WTO partnerid oma jõupingutusi, et saavutada enne aasta lõppu kokkulepe lepingu üksikasjades. Kui Doha voor on edukas, saadab see lühemas perspektiivis kogu maailmale tugeva signaali usaldusväarsuse paranemise kohta. Aja jooksul toob see kogu maailma tarbijatele ja ettevõtjatele kasu madalamate hindade näol, sest oluliste partnerite turgudel seni kehtinud kõrgeid tariife kärbitakse;
- jätkata kandidaatriikide ja **Lääne-Balkani** riikide majandusliku ja sotsiaalse olukorra parandamise toetamist ELi ja kogu piirkonna huvides. Selleks on komisjon ette näinud 120 miljoni euro suuruse „kriisipaketi” ja 500 miljoni euro suuruse laenu rahvusvahelistelt finantsasutustelt;
- luua oma naabruskonnas **laiaulatuslike ja põhjalike vabakaubanduslepingute võrgustik**, mis oleks samm edasi integreerituma piirkondliku turu suunas. Naabruspoliitikale toetudes saab EL edasi arendada Vahemere Liitu ja oma plaane uue idapartnerluse loomiseks;
- tugevdada jõupingutusi uute ja julgete eesmärkidega **vabakaubanduslepingute** sõlmimiseks teiste kaubanduspartneritega;
- luua Ameerika Ühendriikide uue valitsusega tihedad koostöösidemed, sealhulgas **transatlantilise majandusnõukogu** kaudu. Tõhusamat regulatiivkoostööd võiks arendada ka teiste tähtsamate tööstusriikidega, näiteks Kanada ja Jaapaniga;
- jätkata **dialoogi tähtsaimate kahepoolsete partneritega**, nagu Hiina, India, Brasiilia ja Venemaa, ning kasutada seda dialoogi ühtlasi riigihangete, konkurentsi ja intellektuaalomandi küsimuste käsitlemiseks.

Kliimamuutused

Majanduskriis tekkis ajal, kui toimumas on äärmiselt oluline liikumine vähem süsihappegaasiheiteid tekitava majanduse suunas. Kliimamuutustega võitlemise eesmärgi võib ühendada uute majanduslike võimalustega arendada uusi tehnoloogiaid, luua töökohti ja suurendada energiavarustuse kindlust.

Detsembris kohtunud Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Parlamendi kokkulepe ELi-sisese kliimamuutuste strateegia kohta annab ELile 2009. aastal Kopenhaagenis peetaval ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni konverentsil juhtrolli ja ülesande tagada edasipüüdliku kliimamuutusi käsitleva rahvusvahelise lepingu sõlmimine.

Arengumaade toetamine

Praegune kriis tekitab lisaprobleeme arengumaadele, kellel on enamasti vähim võimalusi nendega toimetulekuks. Seda olulisem on, et EL ja teised riigid täidaksid aastatuhande arengueesmärkides võetud kohustusi. Arenenud riigid ja piirkonnad, nagu EL, peavad tõenäoliselt leidma uusi, paindlikke ja innovatiivseid vahendeid, et aidata arengumaadel toime tulla kriisi tagajärgedega, näiteks võib tuua ELi hiljutise toiduabi.

Kiiresti areneva majandusega riikide ja arengumaade abistamine teel jätkusuutliku majanduskasvu suunas on oluline teema ka 29. novembrist – 2. detsembrini Dohas toimuva arengu rahastamise rahvusvahelise konverentsi ettevalmistamisel. Sellel konverentsil kinnitab EL, kes 2007. aastal oli endiselt ülemeremaade arenguabi suurim rahastaja, oma kindlameelsust saavutada ülemeremaade arenguabi sihtmärgid, s.t 2010. aastaks 0,56 % ja 2015. aastaks 0,7 % RKT tase. EL kutsub ka teisi rahastajaid nende eesmärkide nimel pingutama.

Majanduskriisi ajal on säästva arengu toetamine nii ülemeremaade arenguabi sihtmärkide ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamise kaudu kui ka üldiste valitsemisprobleemide lahendamise abil eriti oluline. Jätkusuutlikust majanduskasvust saadava kasu jagamine, kliimamuutusega võitlemine, energia- ja toiduohutus ning head valitsemistavad on omavahel tihedalt seotud ja nende küsimuste lahendamisel on oluline osa ka rahvusvahelistel finantsasutustel, nii nagu teistelgi rahvusvahelistel asutustel.

4. JÄRELDUSED

ELil seisavad lähikuudel ees rasked ajad, sest maailma- ja Euroopa majanduse aeglustumine mõjutab negatiivselt nii töökohti kui ka nõudlust. Siiski saavad liikmesriigid ja Euroopa institutsioonid ühiselt tegutsedes võtta meetmeid tarbijate ja ettevõtjate usalduse taastamiseks, laenamise taasalustamiseks ja majandusse investeerimise stimuleerimiseks, luues uusi töökohti ja aidates töötutel tööd leida. Käesolevas teatises esitatud **Euroopa majanduse taastamise kava** eesmärk on luua alus, millele toetudes saaksid liikmesriigid jõuda kiirele kokkuleppele Euroopa majandus taaskäivitada.

Euroopa Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti üles Euroopa majanduse taastamise kava täielikult toetama.

Samuti kutsub ta 11. ja 12. detsembril 2008 kohtuvaid riigi- ja valitsusjuhte üles:

- (1) kiitma heaks Euroopa majanduse taastamise kava;
- (2) taotlema, et Euroopa Komisjon ja nõukogu teeksid koostööd tagamaks, et riigi ja ELi tasandil võetavate meetmetega saavutataks vähemalt 1,5 % SKP tase;
- (3) tagama, et uuendatud stabiilsus- ja lähenemisprogramme, sealhulgas riikide meetmeid, hinnatakse kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga ettenähtud menetlustega, kasutades aga täielikult ära pakti võimaldatavat paindlikkust;
- (4) kiitma heaks Euroopa majanduse taastamise kavas nimetatud 10 meedet; õhutama nõukogu ja parlamenti kiirendama nende meetmete rakendamiseks vajalikke seadusandlikke menetlusi;

- (5) jõudma aruande põhjal, mille komisjon koostab enne 2009. aasta kevadist Euroopa Ülemkogu kohtumist ja milles hinnatakse kava rakendamisel saavutatud edu, kokkuleppele määrata ELi ja liikmesriikide tasandil kindlaks täiendavad taastamist toetavad meetmed;
- (6) jätkama tihedat koostööd rahvusvaheliste partneritega, et leida maailmas toimuva üle otsustamise parandamiseks ülemaailmseid lahendusi ja edendada majanduse taastumist.